

O zastosowaniu nowych technologii w życiu rodzinnym

About the application of new technologies in family life

Paulina Niedopytalska, Uniwersytet Wrocławski, Instytut Socjologii

Typ artykułu: przeglądowy.

Źródło finansowania badań i artykułu: środki własne Autorki.

Cytowanie: Niedopytalska P., (2018) *O zastosowaniu nowych technologii w życiu rodzinnym*, „Rynek-Społeczeństwo-Kultura” r 2(28), s. 59-63, <https://kwartalnikrsk.pl/Artykuły/RSK2-2018/RSK2-2018-Niedopytalska-O-zastosowaniu-nowych-technologii-w-zyciu-rodzinnym.pdf>

STRESZCZENIE

Artykuł prezentuje zarys przemian sfery komunikacji pomiędzy członkami rodziny, które dokonały się w ostatnich latach, a także wyniki badań dotyczących zastosowania nowych technologii w życiu rodzinnym. Kwerenda teoretyczna pozwoliła ukazać ewolucję komunikacji w ramach rodziny, zaś badania przeprowadzone metodą kwestionariusza ankiety internetowej – jak komunikacja ta wygląda na co dzień. W badaniu wzięło udział 54 respondentów zróżnicowanych pod względem płci, wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkania oraz sytuacji rodzinnej. Wyniki pokazały, że nowe technologie służą zarówno do kontaktu członków rodziny zamieszkujących osobne gospodarstwa domowe, jak i do codziennego kontaktu osób zamieszkujących w jednym gospodarstwie. Ponadto, nawet wobec coraz większej powszechności komunikatorów typu Messenger, to telefon, za pomocą którego członkowie rodziny rozmawiają i wymieniają wiadomości, jest najczęściej wykorzystywanym narzędziem do kontaktu z bliskimi.

Słowa kluczowe: nowe technologie, życie rodzinne, przemiany rodziny.

The article presents the outline of family changes that have occurred in recent years regarding the communication sphere of family members, as well as the results of research on the application of new technologies in family life. The theoretical query allowed to show how the communication within the family has evolved, and the research carried out using the online survey questionnaire, how this communication looks like every day. 54 respondents were diversified in terms of sex, age, education, place of residence and family situation. The results showed that new technologies are not only used to contact family members living in separate households, but are also used for everyday contact of people living on one farm. In addition, even with the growing popularity of application like for example Messenger, the phone with which family members talk and exchange messages is the most frequently used tool for contact with relatives.

Keywords: new technologies, family life, family changes.

ABSTRACT

Wstęp

Przemiany, które dokonały się w rzeczywistości społecznej w ostatnich dekadach, w dużym stopniu dotknęły również obszar rodziny. Potrzeba dużej elastyczności i mobilności wymuszana nie tylko przez rynek pracy (Jadamus-Hacura, Melich-Iwanek 2015), ale również styl życia (Peret-Drążewska 2014) sprawiła, że narzędzia, służące pierwotnie głównie celom rozrywkowym np. Facebook, zaczęły pełnić także funkcje odmienne. Rodzina, której członkowie zamieszkują osobne gospodarstwa domowe, podejmuje rozmaite próby podtrzymania ze sobą kontaktu, tak by możliwie najbardziej uczestniczyć nawzajem w swoim życiu. Można zadać sobie pytanie – czy zjawisko to jest nowe? Czy już wcześniej istniała potrzeba tak nasilonego kontaktu członków rodziny oddalonych od siebie? Odpowiedź jest dość złożona. Oczywiście zjawisko rozdzielenia małżonków, rodziców i dzieci czy członków rodziny w innej konfiguracji było obecne, jednak nie tak powszechne jak współcześnie i zazwyczaj nie wiązało się z taką permanentnością jak ma to miejsce w czasach teraźniejszych (Biernat 2014). Potrzeba kontaktu – zapewne była nie mniej nasilona niż w dniu dzisiejszym, jednak nie istniały ku temu możliwości – oczywiście brak było narzędzi sprzyjających stałemu kontaktowi bliskich sobie osób. Komunikacja była możliwa przy pomocy listów, telegramów, później przez telefon (Goban-Klas 2005), jednak ze względu na małą powszechność dostępu zwłaszcza do rozmów telefonicznych (do czasów upowszechnienia telefonów stacjonarnych w domach, a później telefonów komórkowych) była dość czasochłonna i uzyskanie czy udzielenie odpowiedzi niejednokrotnie spotykało się z przedawnieniem sprawy, która była powodem próby kontaktu. Lata 90. XX wieku stanowiły pewien przełom w tym zakresie. Właściwie

w każdym gospodarstwie domowym pojawił się telefon stacjonarny, później – przynajmniej jeden – telefon komórkowy, co następnie spowodowało, że każdy z członków rodziny (dziś już nawet dzieci w wieku 6-7 lat) posiada przynajmniej jedną „komórkę” na własność (Diagnoza Społeczna 2000 i 2015). Drugim przełomem, który na zawsze odmienił kształt relacji i komunikacji w rodzinach żyjących na odległość było upowszechnienie Internetu. Początkowo dość ograniczony transfer danych oraz stosunkowo mała prędkość przesyłania danych ograniczała kontakt do formy pisanej, za pomocą komunikatorów typu Gadu-Gadu czy Tlen. Później wiadomości tekstowe zostały wzbogacone o kontakt głosowy, a wkrótce potem – o kontakt video (Juszczak 2011). Listy i okazyjny kontakt telefoniczny zostały w dużej mierze nie tyle zastąpione sms’ami, kontaktem przez Skype’a czy popularną aplikację Messenger wprowadzoną przez Facebook’a, co przez nie wspomóżone.

Narzędzia typu Skype czy Facebook, komunikatory typu Viber, WhatsApp i inne podobne służą bardzo często jako narzędzia do komunikacji członków rodziny, którzy znajdują się w innych miastach, państwach, czasem po drugiej stronie globu. Sposób i natężenie tej komunikacji zmienia się w zależności od czasu rozłąki. Jak pokazują wyniki badań Agnieszki Pawlak, początkowo kontakt jest częsty, rozmowy są długie. Podczas dłuższej lub też kolejnej rozłąki następuje przyzwyczajenie do zaistniałej sytuacji i wypracowanie swoistej strategii komunikacyjnej obydwu stron. Kontakt staje się rzadszy, nasila się jedynie przy sytuacjach wyjątkowych, problematycznych lub ważnych dla rodziny (Pawlak 2014). Czasem mimo chęci kontaktu, mimo oddalenia, przeszkodą jest niemożność pogodzenia terminu kontaktu z uwagi na odmienny tryb życia na emigracji i w kraju lub też czasem różnic stref czasowych. Większość rozmów dotyczy codzienności,

aktualnych spraw. Ich „referowanie” niejednokrotnie przez dziecko daje rodzicowi poczucie „bycia na bieżąco”, a dziecku – poczucie, że rodzic uczestniczy w jego życiu (Stańczyk 2015).

Odległość między członkami rodziny jest sporym argumentem na rzecz używania rozmaitych komunikatorów, mediów i innych narzędzi, by więź i bliskość była bardziej odczuwalna, okazuje się jednak, że członkowie rodziny nie muszą zamieszkiwać osobnych gospodarstw domowych, by potrzebować kontaktu za pośrednictwem tych narzędzi, aby uzupełnić kontakt bezpośredni. Z wyników badań, które zrealizowała Dorota Majewicz nasuwa się wniosek, iż telefon stosowany do rozmów i wysyłania wiadomości tekstowych jest narzędziem wykorzystywanym codziennie do komunikowania się z bliskimi. Szybkie tempo życia i „mijanie się” wzajemne członków rodziny sprawia, że rozmowa telefoniczna lub wymiana sms-ów jest często jedyną, codzienną formą kontaktu osób zamieszkujących nie tylko osobne, ale i jedno gospodarstwo domowe (Majewicz 2009). Szczególnie wrażliwą na częstotliwość i sposób kontaktu kategorią wiekową, zdaje się być młodzież. Analiza wypowiedzi młodych rozmówców wskazuje, że w tym wieku szczególnie potrzebna jest akceptacja i poczucie bliskości, dlatego tak łatwo ulegają pokusie budowania więzi wirtualnych, które mogą stać się pułapką, rozczarowywać i pogłębiać osamotnienie (Pater 2015).

Wszystkie narzędzia opisane czy wspomniane powyżej sprzyjają bieżącemu kontaktowi i wspomagają wzajemne „uczestniczenie” członków rodziny w swojej codzienności, jeśli nie mają oni okazji robić tego bezpośrednio ze względu na zamieszkiwanie w innym gospodarstwie domowym lub też małą ilość czasu wynikającą np. z obowiązków zawodowych dorosłych (Kuczamer-Kłopotowska 2016).

Wyniki badań własnych

By lepiej zobrazować wykorzystanie nowych technologii w życiu rodziny – niezależnie od konfiguracji (związek sformalizowany, związek niesformalizowany, brak związku, z dziećmi, bez dzieci) zostały przez autorkę zrealizowane badania wśród zbiorowości różnicowanej pod względem różnych kryteriów. Badania te zostały przeprowadzone w dniach 12-19.12.2017 roku metodą ankiety internetowej. Zbiorowość badaną stanowiło 54 respondentów. Badani dobierani byli w sposób celowy, tak by możliwie najbardziej zróżnicować ich pod względem wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkania, ale również pod względem ich sytuacji jeśli chodzi o posiadanie partnera i zamieszkiwanie z nim lub też prowadzenie osobnych gospodarstw domowych. Ostatnia zmienna została ustalona jako jedna z ważniejszych – takie założenie miało na celu ukazać zależność lub brak zależności pomiędzy wykorzystywanymi nowymi technologiami a sytuacją uczuciową i mieszkaniową.

Wśród 54 przebadanych osób 43 to kobiety, 11 – mężczyźni. Najczęściej badani byli w wieku 26-33 lat (18 osób), 18-25 lat (15 osób), rzadziej w wieku 50 lat i więcej (8 osób), 42-49 lat (7 osób) i 34-41 (6 osób). Respondenci posiadali najczęściej wykształcenie wyższe magisterskie (19 osób), średnie z maturą (12 osób), wyższe licencjackie (11 osób), rzadziej – średnie (8 osób), doktorat oraz zasadnicze zawodowe (po 2 osoby). Badani zapytani o aktualne miejsce zamieszkania wskazywali najczęściej miasto powyżej 500 tysięcy mieszkańców (19 osób), miasto do 50 tysięcy mieszkańców

(14 osób), rzadziej wieś i miasto od 50 do 300 tysięcy mieszkańców (po 10 osób), tylko jeden badany wskazał, że zamieszkuje obecnie w mieście liczącym pomiędzy 300 a 500 tysięcy mieszkańców. Połowa respondentów wskazała, że zamieszkuje wraz z partnerem/partnerką wspólne gospodarstwo domowe, następnie wskazywali na to, że nie mają partnera/partnerki (9 osób), partner/ka mieszka w innej miejscowości (8 osób) bądź za granicą (7 osób) lub mieszka w tym samym mieście ale partnerzy prowadzą osobne gospodarstwa domowe (3 osoby).

Jak pokazują dane z tabeli 1 to, jakie narzędzia związane z nową technologią są wykorzystywane i jak często, zależy od tego, z kim chcemy się skontaktować.

Tabela 1. Wykorzystywanie nowych technologii w kontakcie z partnerem¹

Narzędzie	N	Procent	Procent obserwacji
Telefon (rozmowy, smsy)	42	40,0%	97,7%
Facebook	10	9,5%	23,3%
Messenger	20	19,0%	46,5%
Skype	10	9,5%	23,3%
Viber	2	1,9%	4,7%
WhatsApp	16	15,2%	37,2%
Snapchat	4	3,8%	9,3%
Inne	1	1,0%	2,3%
Ogółem	105	100,0%	244,2%

Źródło: badania własne.

W kontakcie z partnerem/partnerką badani najczęściej wykorzystują telefon komórkowy, które stanowi narzędzie do prowadzenia rozmów lub pisania wiadomości tekstowych. Drugim najczęściej wykorzystywanym narzędziem jest Messenger, który jest ściśle powiązany z popularnym portalem społecznościowym – Facebookiem. Dość często używany jest podobnie działający WhatsApp. Najrzadziej badani wskazywali na korzystanie ze Snapchata. Osoby, których partner/ka mieszka za granicą najczęściej w komunikacji z nim/nią korzystają z telefonu (wszyscy), Skype’a (5 na 6 osób) oraz WhatsApp’a (4 na 6 osoby). W przypadku osób, które mieszkają w innym mieście niż partner, ale w jednym kraju, również telefon jest najczęściej wykorzystywanym narzędziem (korzystają z niego wszyscy badani). Drugim co do częstości wykorzystania jest Messenger (7 na 8 osób). Dokładnie tak samo przedstawia się sytuacja partnerów mieszkających w tym samym mieście, ale prowadzących osobne gospodarstwa domowe – wszyscy korzystają z telefonu, a 2 na 3 osoby – także z Messengera. Jak pokazuje tabela 2. w kontakcie z dziećmi badani również najczęściej wykorzystują telefon (ponad połowa z nich). Pozostałe narzędzia są wykorzystywane dość rzadko – z Messengera do kontaktu z dziećmi korzysta 7 na 30 badanych. Jeden z badanych wskazał, że nie korzysta z żadnego z tych narzędzi do kontaktu z dzieckiem/dziećmi. Dane prezentowane przez tabelę 3 wskazują, że największą różnorodność wykorzystywanych narzędzi do kontaktu mamy okazję zaobserwować w kontakcie badanych z innymi krewnymi – przykładowo z rodzicami czy dziadkami. Naj-

¹ W przypadku pytania o wszystkie narzędzia wykorzystywane do kontaktu z poszczególnymi osobami respondenci mogli wybrać dowolną liczbę pasujących odpowiedzi, stąd N nie równa się wielkości badanej populacji. Dodatkowo 9 respondentów wskazało na brak partnera stąd liczba osób, które odpowiadały na to pytanie to 45.

częściej, tak jak to miało miejsce w przypadku komunikowania się z partnerem czy dziećmi, do komunikacji jest wykorzystywany telefon. Często respondenci wskazywali na kontakt z użyciem Messengera lub Facebooka, a także WhatsApp'a. Najrzadziej wykorzystywanymi są Viber oraz Snapchat.

Tabela 2. Wykorzystywanie nowych technologii w kontakcie z dziećmi²

Narzędzie	N	Procent	Procent obserwacji
Telefon (rozmowy, smsy)	17	48,6%	89,5%
Facebook	2	5,7%	10,5%
Messenger	7	20,0%	36,8%
Skype	3	8,6%	15,8%
Viber	5	14,3%	26,3%
WhatsApp	1	2,9%	5,3%
Nie używam żadnego z nich w kontakcie z tą osobą/ osobami	35	100,0%	184,2%
Inne	1	1,0%	2,3%
Ogółem	105	100,0%	184,2%

Źródło: badania własne.

Tabela 3. Wykorzystywanie nowych technologii w kontakcie z innymi krewnymi (rodzicami, dziadkami itp.)

Narzędzie	N	Procent	Procent obserwacji
Telefon (rozmowy, smsy)	47	35,1%	94,0%
Facebook	22	16,4%	44,0%
Messenger	25	18,7%	50,0%
Skype	13	9,7%	26,0%
Viber	3	2,2%	6,0%
WhatsApp	20	14,9%	40,0%
Snapchat	2	1,5%	4,0%
Inne	2	1,5%	4,0%
Ogółem	134	100,0%	268,0%

Źródło: badania własne.

Badani zapytani o jedno narzędzie, które najczęściej wykorzystują do kontaktu z konkretnymi osobami, wskazywali najczęściej telefon (75% badanych posiadających partnera najczęściej korzysta w kontakcie z nim z telefonu, 70% respondentów mających dzieci najczęściej korzysta z tego narzędzia w kontakcie z nimi, 83% wskazuje na najczęstsze wykorzystywanie go do kontaktu z innymi krewnymi). Drugim najczęściej wykorzystywanym w każdym przypadku jest Messenger (18% korzysta z niego w kontakcie z partnerem, 10% w kontakcie z dziećmi i 6% w kontakcie z innymi bliskimi).

Używanie konkretnych narzędzi w kontakcie z członkami rodziny jest również różnicowane przez to, jakiego tematu dotyczy komunikat przesyłany za pomocą danego komunikatora. Spośród 7 tematów rozmów wymienionych w kwestionariuszu ankiety, badani wskazali, że aż w wypadku sześciu tematów korzystają najczęściej z telefonu, by przekazać wiadomość jego dotyczącą. Najczęściej służy on do umówienia się na spotkanie (w 78% przypadków), do wypełniania codziennych obowiązków domowych i ich dzielenia

² Spośród 54 respondentów 24 badanych wskazało, że nie posiada dzieci. W przypadku tego pytania N=30.

np. sprzątnięcia, ustalania zakupów itp. (w 74% przypadków) i do załatwienia spraw związanych z wypełnianiem obowiązków zawodowych (w 72% przypadków). Nieco rzadziej służy do dzielenia się problemami i w jego ramach następuje próba ich rozwiązania (56%), do bieżącego kontaktu i swobodnych rozmów bez określonego tematu (43%) oraz dzielenia się wrażeniami np. po przeczytaniu książki, obejrzeniu filmu (37%). Jedynym tematem/aspektem relacji, przy którym telefon nie jest najczęściej używany jest poznawanie nowych osób. Najczęściej badani deklaruje, że nie korzystają w tym celu z żadnego z narzędzi, podejmują takie działania tylko bezpośrednio, „tworząc w twarz” (w 52% przypadków). Badani w drugiej kolejności deklaruje, że danego tematu nie poruszają komunikując się za pomocą któregośkolwiek z narzędzi, a czynią to tylko w bezpośrednim kontakcie. Tak było w przypadku dzielenia się problemami (31%), dzielenia się wrażeniami np. po przeczytaniu książki (również 31%), wypełniania obowiązków domowych (17%) i wypełniania codziennych obowiązków domowych (13%). Respondenci, jeśli nie telefonicznie, najczęściej umawiają się na spotkania za pomocą Messengera (w 17% przypadków), a jeśli nie poznają nowych osób bezpośrednio to czynią to najczęściej za pośrednictwem Facebook'a (22%).

Badani zostali również zapytani, które z narzędzi wybrałoby, gdyby mogli zdecydować się na tylko jedno z nich i korzystać tylko z niego w komunikacji z bliskimi.

Tabela 4. Wybór jednego z narzędzi do komunikowania

Narzędzie	N	Procent
Telefon (rozmowy, smsy)	40	74,1%
Facebook	1	1,9%
Messenger	4	7,4%
Skype	1	1,9%
WhatsApp	3	5,6%
Inne	2	3,7%
Żadnego	3	5,6%
Ogółem	54	100,0%

Źródło: badania własne.

Dane zawarte w tabeli 4 wskazują, że blisko ¾ badanych stwierdziło, że zdecydowałoby się na wybór telefonu jako narzędzia komunikacji. Dużo rzadziej respondenci wybrałoby korzystanie z Messengera lub WhatsApp'a. Trójka badanych wskazała, że nie zdecydowałaby się na wybór żadnego z nich. Zapytani o uzasadnienie dokonanego wyboru, respondenci, którzy zdecydowali się na wybór telefonu komórkowego, wskazywali na jego powszechność „Praktycznie wszyscy posiadają telefon komórkowy i dlatego kontakt jest ułatwiony”, jak również jego podręczność i ciągłe posiadanie go przy sobie „Ponieważ mam go zawsze pod ręką i szybko, bez problemu mogę skontaktować się z osobami”, brak zakłóceń w korzystaniu z niego i brak dodatkowych wymagań np. związanych z dostępem do Internetu: „Ponieważ można przez telefon porozmawiać bez większych zakłóceń czy szumów, a także jest możliwość napisania wiadomości do odbiorcy. Nie wymaga też dostępu do Internetu”, a także większą możliwość odczytania kontekstu rozmowy i emocji jej towarzyszących, których nie ma np. w przypadku komunikatorów tekstowych „Daje możliwość usłyszenia rozmówcy, tembru głosu, można wyczuć emocje towarzyszące rozmowie”. W przypadku Messengera

wskazywano głównie na duże grono jego użytkowników „Duża liczba osób posiadająca, łatwy i szybki kontakt z osobami bliskimi” oraz możliwość podjęcia wideokonferencji „Rozmowa. Wolę rozmawiać i widzieć”. Osoby wskazujące, że nie wybrałyby żadnego z tych narzędzi wskazywały na to, że bezpośrednio załatwianie pewnych spraw jest lepsze dla nich „Wolałabym załatwiać rzeczy twarzą w twarz”.

Stosunek do nowych technologii i ich zastosowania w życiu rodzinnym to kolejna kwestia, o którą zostali zapytani respondenci. Zdecydowana większość z nich (blisko 93%) pochwała ich zastosowanie, uważa, że są użyteczne. Tylko 4 badanych wskazało, że są przeciwni i uważają, że są one zbędne.

Tabela 5. Dlaczego jest Pan/i za używaniem nowych technologii w życiu rodzinnym?

Czynnik	N	Procent	Procent obserwacji
Ułatwiają codzienne wykonywanie i organizowanie obowiązków domowych	38	28,6%	77,6%
Pomagają szybko wyjaśnić problemy i sprostac bieżącym sprawom	35	26,3%	71,4%
Pozwalają członkom rodziny być w ciągłym kontakcie	42	31,6%	85,7%
Zbliżają członków rodziny, którzy niejednokrotnie nie mają dla siebie czasu	18	13,5%	36,7%
Ogółem	133	100,0%	271,4%

Źródło: badania własne. N – pytanie wielokrotnego wyboru, zarówno respondenci wskazujący na powody swojego poparcia jak i sprzeciwu dla nowych technologii w życiu rodzinnym mogli wybrać więcej niż jeden wariant odpowiedzi, stąd liczba odpowiedzi nie sumuje się do 54.

Zapytani o powody, które sprawiają, że pochwalają oni wykorzystanie nowych technologii w życiu rodzinnym respondenci najczęściej wskazywali na to, co pokazuje tabela 5, że pozwalają one członkom rodziny być w ciągłym kontakcie, a także na to, że ułatwiają oni codzienną organizację życia. Co warte zauważenia, wszyscy respondenci, których partnerzy mieszkają za granicą wskazali, że nowe technologie pozwalają być członkom rodziny w ciągłym kontakcie. Był to również aspekt, na który najczęściej zwracali uwagę badani, których partnerzy mieszkali w innym mieście (83%). Na aspekt ułatwienia codziennej organizacji obowiązków domowych często wskazywali badani, którzy dzielili z partnerem to samo gospodarstwo domowe (88%). Respondenci nie posiadający partnera właściwie w równym stopniu (63%) wskazywali na większość powodów, prócz zbliżania członków rodziny, którzy nie mają dla siebie czasu (50%). Mieszkańcy wsi i małych miast wskazywali najczęściej na pomoc technologii w wyjaśnianiu bieżących problemów (odpowiednio 89% i 93%) oraz możliwość ciągłego kontaktu (odpowiednio 89% i 93%), zaś mieszkańcy dużego miasta na ułatwienie w organizacji wykonania codziennych obowiązków domowych (83%).

Jak pokazuje tabela 6, wśród czterech osób, które wskazały, że są przeciwnie nowym technologiom w życiu rodziny, wszyscy wskazali, że sprawiają one, że podczas spotkań rodzinnych członkowie rodziny wolą korzystać z nich, niż rozmawiać bezpośrednio. Pozostałe odpowiedzi były wybierane bardzo rzadko. Wśród osób, które przeciwnie były nowym technologiom w życiu rodzinnym w większości były kobiety (3 na 4 osoby, które zaznaczyły tą odpowiedź)

oraz osoby mające od 18 do 33 lat. Brak było zależności pomiędzy odpowiedzią na to pytanie a miejscem zamieszkania i wykształceniem respondenta.

Tabela 6. Dlaczego jest Pan/i przeciwko stosowaniu nowych technologii w życiu rodzinnym?

Czynnik	N	Procent	Procent obserwacji
Sprawia, że bliscy nie dążą tak bardzo do bezpośredniego kontaktu	2	25,0%	50,0%
Członkowie rodziny podczas rodzinnych spotkań wolą korzystać np. z telefonu niż ze sobą rozmawiać	4	50,0%	100,0%
Ciągły kontakt nie pozwala się stęsknić za bliską osobą	1	12,5%	25,0%
Ciągły kontakt sprawia, że wyczerpują się tematy, które można by poruszyć podczas rozmowy twarzą w twarz	1	12,5%	25,0%
Ogółem	8	100,0%	200,0%

Źródło: badania własne.

Ostatnim pytaniem zamykającym ankietę, była prośba skierowana do respondentów, by opisali w maksimum trzech zdaniach swoje wykorzystanie nowych technologii w życiu rodzinnym z uwzględnieniem osób, z którymi się kontaktują, narzędzia, za pomocą którego to robią i natężeniem tego kontaktu. Badani często wskazywali na korzystanie z telefonu jako narzędzia najbardziej rozpowszechnionego i najbardziej „pod ręką” do załatwiania codziennych spraw. „Najczęściej rozmawiam z rodziną przez telefon. Umożliwia on szybki, codzienny kontakt z mamą. Kontakt z braćmi jest rzadszy, ale również przez telefon”. Respondenci odwoływali się również do barier technologicznych jeśli chodzi o kontakty międzypokoleniowe, w których telefon okazuje się być medium łączącym członków rodziny o różnym wieku i pojęciu o technologii: „Moja komunikacja z członkami rodziny odbywa się głównie przez telefon – za pomocą rozmów, ponieważ na co dzień nie mam z nimi bezpośredniego kontaktu, mieszkam w innym mieście. Korzystałabym z Vibera, ale ani rodzice, ani moja babcia nie korzystają z tego narzędzia i nie sposób ich do tego przekonać. Nie posiadają w tym momencie telefonu, który obsługuje to narzędzie.”

Osoby zamieszkujące poza gospodarstwem domowym, w którym przebywa ich rodzina wskazywały na korzyści płynące z możliwości codziennego kontaktu z rodziną: „Dzięki tej technologii mogę widzieć moją kochaną rodzinę. Mimo to, że jestem od nich daleko, widzę i słyszę ich. I to pomaga mi w mojej pracy”, „Jestem daleko od mojej rodziny, dzięki technologii mogę ich widzieć i rozmawiać jakby byli ze mną. Codzienne rozmowy z moimi bliskimi pomagają mi przetrwać za granicą.”

Co warto zauważyć, często badani deklarowali dość duże zróznicowanie narzędzi komunikacji wskazując, że telefon służy im głównie do kontaktu z rodziną, zaś by kontaktować się ze znajomymi – korzystają częściej z innych narzędzi np. Messengera czy Facebooka: „Najczęściej rozmawiam przez telefon z członkami najbliższej rodziny (raz na tydzień/ 2 tygodnie), którzy mieszkają w innych miejscowościach. Umawiam się na spotkanie i pytam o bieżące wydarzenia w ich życiu. Jeżeli chodzi o znajomych, to co parę dni rozmawiam z nimi na Facebooku.”

Podsumowanie

Rozkwit technologii przyczynił się znacznie do zmiany częstotliwości i sposobu komunikowania rozdzielonych ze sobą członków rodziny. Zwiększyła się ilość kanałów komunikacji, które mogą zostać wykorzystane do tego celu, a co za tym idzie reorganizacji uległy również kody komunikacyjne. Na pewno pozytywną stroną takiego rozwoju jest możliwość zwiększonego odczuwania poczucia bliskości z osobami, które są oddalone od nas, codziennego kontaktu i dzielenia się zwyczajnymi sprawami życia codziennego. Jest to próba zbudowania namiastki fizycznego i bezpośredniego kontaktu. Udogodnienia te jednak mają również drugą, mniej korzystną stronę. Ograniczony niegdyś kontakt mógł być jednym z czynników motywujących członków rodziny, którzy musieli wyjechać, do powrotu na jej łono. Brak możliwości codziennego uczestnictwa w życiu rodziny niejednokrotnie zmieniał plany małżonków czy partnerów tak – by możliwie najszybciej znajdować się obok bliskich osób. Wobec coraz większego wachlarza dostępnych narzędzi zakładających kontakt głosowy, ale również wizualny, technologia zdaje się nieco motywację tą osłabiać. Oczywiście aspekt ten wymagałby weryfikacji empirycznej, niemniej jednak należy wziąć to pod uwagę. Należy również rozważyć sytuację, kiedy członkowie rodziny zamieszkują jedno gospodarstwo domowe. Wydawać by się mogło, że takie okoliczności sprzyjają mniejszemu wykorzystaniu nowych technologii do kontaktu z bliskimi. Nie jest to zgodne z rzeczywistością. W związku ze zmianą rytmu i stylu życia – codziennym „mijaniem się” małżonków, dzieci itp. nowe technologie mają coraz szersze zastosowanie przy bieżącym kontakcie i organizowaniu rodzinnego życia. Przedstawione powyżej wyniki badań (oczywiście niereprezentatywnych, jednak będących niewątpliwie przyczynkiem do dalszych analiz) pokazują, że zamieszkiwanie z dala od bliskich nie determinuje częstości kontaktu z nimi i wykorzystywania do tego celu nowych technologii.

Bibliografia

1. Biernat T., (2014) *Czy istnieje rodzina ponowoczesna?* „Paedagogia Christiana”, nr 2/34, s.183-195.
2. Czapiński J., Panek T., (red.), (2000) *Diagnoza Społeczna 2000. Warunki i jakość życia Polaków oraz ich doświadczenia z reformami systemowymi po 10 latach transformacji* [w:] http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2000.pdf [28.12.2017].
3. Czapiński J., Panek T., (red.), (2015) *Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków* [w:] http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2015.pdf [27.12.2017].
4. Goban-Klas T., (2005) *Społeczeństwo medialne*. Warszawa: WsiP.
5. Jadamus-Hacura M., Melich-Iwanek K., (2015) *Elastyczność współczesnych rynków pracy*, Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, nr 220, s. 36-57.
6. Juszczyk S., (2005) *Internet – współczesne medium komunikacji społecznej* [w:] <http://www.ktime.up.krakow.pl/symp2011/referaty2011/juszczyk.pdf> [28.12.2017].
7. Kuczamer-Kłopotowska S., (2016) *Rola mediów społecznościowych w komunikacji pokolenia Y*, „Handel Wewnętrzny”, 3 (326), s. 216-227.
8. Majewicz D., (2009) *Współczesne sposoby komunikowania się w rodzinie na przykładzie świata wirtualnego i SMS-ów* [w:] Marzec H., Wiśniewski Cz., *Rodzina na początku III tysiąclecia – obraz przeszłości i teraźniejszości*, tom II, s.303-30, Piotrków Trybunalski: Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie.
9. Pater D., (2015) *Współczesne media a relacje w rodzinie*, „Kultura-media-teologia” nr 21, s. 23-38.
10. Pawlak A., (2014) „Poczytaj mi mamę przez Skype’a” *Negocjowanie zakresu i modyfikowanie ról rodzinnych w rodzinach z doświadczeniem emigracji zarobkowej*, „Pogranicze. Studia Społeczne”, tom XXIV, s. 49-72.
11. Peret-Drażewska P., (2014) *Styl życia w czasach indywidualizacji. O wolnych wyborze jako kryterium dyferencji społecznej*, „Studia edukacyjne” nr 32, s.63-77.
12. Stańczyk J., (2015) *Eurosieroctwo jako skutek migracji zarobkowej*, „Zeszyty Naukowe” Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witona w Legnicy, nr 17 (4), s. 31-38.